

49. „Елитни“ преводачи

Част от преводачите се имат за „елитни“. Те гледат на всички други преводачи от високо и ги смятат за непрофесионалисти. За единствени професионални преводачи те смятат себе си. Обикновено се представят за полиглоти, „владеещи“ няколко чужди езика, но никой не може да провери, дали е така. Много от тях дори нямат специално езиково образование, а някои са завършили българска филология. Въпреки това, те знаят цял куп езици от различни групи. Най-много от тези „елитни“ преводачи, разбира се, „владееят“ езиците на съседните ни страни, за които се смята, че могат да се „владееят“ от всеки що-годе интелигентен българин без усилие. Колко му е, малко да промениш окончанието и ударението – и си овладял езика!

„Елитните“ преводачи обикновено са от „благороден“ произход, от средите на „номенклатурата“, и по тази причина имат високо самочувствие. Много от тях се смятат и за кореняци софиянци, което допълнително „облагородява“ потеклото им. По подразбиране се приема, че провинциалистите, дори и онези, които са успели да се издигнат до ранг на „елитни“ преводачи, се намират по-ниско на стълбицата на „елитността“ от кореняците софиянци-номенклатурчици.

Преводачите, които смятат себе си за

професионални и „елитни“ преводачи, някога, много отдавна, преди десетилетия, може би наистина са били такива. Благодарение на произхода си, те са имали възможност да излязат извън затвореното ни соцотечество и да живеят години наред в чуждоезиковата среда. Естествено, не са били на никакви важни или отговорни дипломатически постове, но рядко са работели в наши дипломатически мисии като секретари, преводачи или нещо подобно. Някои от тях са били част от семействата на важни дипломати, но тогава това е било напълно в реда на нещата, понеже „модата“ да се търси конфликт на интереси се появи доста по-късно.

Преди години, тогава все още млади, бъдещите професионални „елитни“ преводачи правят своите прощъпулници в областта на превода, предимно художествения. По онова време преводите на официални документи и нехудожествени текстове все още обхващали малък процент от преводите и най-разпространеният вид превод бил именно преводът на художествена литература. Преди петдесетина години се оформя една солидна група преводачи, които имат не само високо самочувствие, „благороден“ произход, но и сигурни, гарантирани поръчки за превод на художествена литература.

Постепенно тези преводачи успяват да извоюват правото и на своя организация. И за да гарантират, че в нея няма да проникнат не-

желани елементи, те въвеждат стриктни правила за прием на нови членове в организацията си. По този начин те изграждат нов елит сред преводачите, който с благословията на социалната държава заема непоклатими позиции в културния, а и в политическия живот на страната.

Тези преводачи все още удържат фронта и почти не допускат „пришълци“ в организацията си, макар че отдавна обстоятелствата са променени. На първо място, изменили са десетилетия, а те неизбежно се отразяват на членската маса на организацията. Политическите промени, макар и на пръв поглед драстични, са се отразили твърде слабо на основната членска маса. Това е доста показателно, защото спомага за изясняване на същността на тези промени.

Е, разбира се, промени все пак са настъпили. Организацията на „елитните“ преводачи претърпя разцепване през 1990-те години, постави акцент върху приема на нови членове и т. н. Новите членове също са от „благороден“ (разбирайте: „номенклатурен“ произход). Сред общата членска маса се оформят и т. нар. „заклети“ преводачи, които се снабдяват със свои лични печати по подобие на преводачите с такива функции по света. За „елитните“ преводачи реформата на преводаческата дейност отдавна е настъпила: за тях не важи „правилникът“ на ВЪНШНО.

Защо обаче едни от най-ревностните за-

щитници на „правилника“ са именно „елитните“ преводачи и тяхната организация? Най-вероятно тук има значение кастовото разделение, което се налага. Както „правилникът“ е над закона, така и „елитните“ преводачи са над всички останали преводачи и, разбира се, над „правилника“. Но този „правилник“ им е необходим, за да запазят статуквото, което им носи не само слава, но и приходи, от които имат нужда. Този „правилник“ потиска и обезличава „обикновените“ преводачи, като по този начин спомага на общия сив фон да изпъкнат „елитните“. Утвърждавайки „агенциенния“ модел на преводаческа дейност, „правилникът“ удря с един куршум два заека – организацията на „елитните“ преводачи продължава своето безметежно съществуване като най-голямата агенция за преводи у нас, а „елитните“ преводачи нямат практически никаква конкуренция, понеже, благодарение на „правилника“, професионалните преводачи у нас са ликвидирани.

И така, един стопяващ се „елит“ от преводачи е застанал на амбразурата на промените и не допуска „правилникът“ на Външно да бъде отменен и забравен. Те си живеят в един паралелен свят, чувстват се привилегирани и нехаят за съдбата на „простосмъртните“ преводачи.